

Működő területi autonómiák Európában

Åland-szigetek

A területi autonómia megvalósításának és működésének egyik legkiemelkedőbb példája a Finnországhoz tartozó kb. 24.000 lélekszámú svéd lakosság által lakott Åland-szigeteké. A szigeteken lakó svéd lakosság autonómiáját első ízben a Nemzetek Szövetsége szavatolta. Intézményrendszerét és garanciáit 1951-ben, majd 1993-ban fejlesztették tovább (az új Ålandi Önkormányzati törvénnyel). Nagyon fontos megjegyezni, hogy az autonómia kérdését Finnország nem tekintette kizárólag belügyének, ezáltal megvalósításában Svédország is konstruktív szerepe játszhatott.

Az Åland-szigetek esetében a Finn állam a hatalomgyakorlásnak egy jelentős részét az autonóm terület szerveihez telepített. A törvény (Önkormányzati törvény) minden olyan esetben lehetővé teszi a saját törvénykezést, amelyekben az autonóm terület szervei valamilyen védelemre szoruló sajátosságot igazolnak. Az autonóm terület által alkotott törvényeket a Finn Köztársaság elnöke ellenjegyzzi. A köztársasági elnöki ellenjegyzés jelenti a törvény kihirdetését (hatályba léptetését). Az autonóm terület lakóinak jogalkotói illetékessége kiterjed az alábbiakra: helyi közigazgatási ügyekre (beleértve a rendőrség, a pénzügy, a népjólét, egészségügy kérdéseit is); kultúra, tudomány; közlekedés és szállítás; ipar és mezőgazdaság; posta és tömegtájékoztatás; erdőkitermelés és természetvédelem stb. Az autonóm területen a Tartományi Törvényhozó Gyű-

lés rendelkezik jogalkotói illetékességgel. Végrehajtói illetékességgel pedig a Tartományi Kormány. A Tartományi Előjáró a Finn Köztársasági Elnök személyes képviselője az autonóm területen. A Finn Köztársaság törvényei még arra is kényesen figyelnek, hogy ne lehessen semmilyen formában megváltoztatni az Åland-szigetek etnikai összetételét. Például a finn anyanyelvű lakosság csak akkor telepedhet le a szigeteken, ha megszerzi az úgynevezett „regionális állampolgárságot”. A „regionális állampolgárság” viszont csak akkor szerezhető meg, ha a kérelmező beszél svédül és legalább öt évig él megszakítás nélkül a szigeteken. Az Åland-szigeteken nem rendelkezik választói jogosultsággal, illetve nem vállalhat köztisztviselést aki nem szerzte meg a regionális állampolgárságot. Az ålandi „regionális állampolgároknak” elővásárlási jogosultságuk van minden nem ålandival szemben, minden Åland szigeten található ingatlanra kiterjedően. Ez azt jelenti, ha egy ålandi elidegenít egy ingatlant egy nem ålandinak, bármelyik ålandi lakos, község, vagy a tartományi tanács jogosult azt az ingatlant „visszavásárolni”. Az Åland-szigeteken az egyetlen hivatalos nyelv a svéd. Annak ellenére, hogy Finnország hivatalos nyelve a finn, a szigeteken nem kötelező a finn nyelv oktatása. Sőt, a község hozzájárulás nélkül nem is lehet oktatni a finn nyelvet. A nem svédül oktató iskolák anyagi támogatása nem kötelező a szigeteken.

Finnország olyan komolyan veszi az Åland-szigetek autonómiáját, hogy az ál-

tala kötött nemzetközi szerződéseket, amelyek megsérthetik az autonómiajogokat kötelezően jóvá kell hagynia a sziget „parlamentjének”, vagyis a Tartományi Törvényhozó Gyűlésnek.

A Finn Köztársaság biztosítja az autonóm terület anyagi forrásait is. A finn központi költségvetés 0,45%-a minden évben megilleti az Åland-szigeteket. Ezen felül minden olyan adó és illeték, amelyeket az állam szervei a szigeteken szednek be teljes egészében az autonóm területet illetik meg.

Az Åland-szigetek autonómiájának a garanciái is figyelemre méltóak. A legfontosabb garanciának minősíthető az a szabály, hogy az autonóm terület intézményrendszere nem változtatható meg a Tartományi Törvényhozó Gyűlés jóváhagyása nélkül. Ezen felül az autonóm terület hivatalból jogosult egy helyre Finnország törvényhozásában.

Feröer szigetek és Grönland

A működő területi autonómia másik jelentős példája a Dán Királysághoz tartozó Feröer szigetek és Grönland autonómiája. Az autonóm területek lakossága etnikai vonásaiban számottevően eltérnek a többségi dán lakosságtól. Autonómiájuk pedig jelentősen hagyományokra épül.

Mivel a Feröer és Grönland szigetek őshonos lakossága soha nem kívánt elszakadni Dániától, a Dán Királyság a két sziget lakosságát önmeghatározásra jogosult közösségeknek ismeri el (vagyis elismeri jogalanyiségüket az önrendelkezési jog tekintetében). Az állam hatalmának egy jelentős részét telepítette az autonóm területek szerveihez. A törvényhozói hatalmat az autonóm terület Közgyűlése gyakorolja, a végrehajtói hatalmat pedig a Közgyűlés alá rendelt Kormány. Az autonóm területek szerveire tartoznak: a helyi ügyek intézése; az állami egyházzal való jogi kapcsolatok rendezése; a vezetés, városrendészet, építkezés; versenyjog, kereskedelem; közlekedés; mezőgazdaság, halászat; munkaerőpiac; társadalombiztosítás, egészségügy; kultúra, nevelés; tömegkommunikáció; természetvédelem, műemlékvédelem.

Az autonóm területek szervei – az Åland-szigetektől eltérően – adóki szabási jogkörrel is fel vannak ruházva. Az

Zöldek | Európai Szabad Szövetség
Az Európai Parlamentben

www.greens-efa.org
www.e-f-a.org

Zöldek | Európai Szabad Szövetség

Kihelyezett frakcióülés és konferencia

Marosvásárhely, 2008. július 2-4.
Helyszín: Kultúrpalota

Házigazda:
Tökés László EP-képviselő

Folytatás az 1. oldalról

autonóm területeken élőknek vannak képviselőik a dán törvényhozásban. A dán kormány is képviselteti magát az autonóm területeken Főbiztossal, vagy „Rigsombudsmannal”. Ha a dán törvényhozásban döntést hoznak kisebbségeket érintő ügyekben, kötelező kikérni az autonóm területek képviselőinek a véleményét.

Az autonóm területek nyelvei „főnyelvek”, a dán nyelvet azonban – az Aland szigetek gyakorlatától eltérően – kötelező oktatni az iskolákban, illetve azonos módon használható a közigazgatásban.

E két sziget autonómiájának érdekessége, hogy 1984-ben Grönland kivált az Európai Közösségből. Nem tudták ugyanis elfogadni a halászatra vonatkozó európai szabályozást, mert az a fennmaradásukat és fejlődésüket veszélyeztette volna. Ennek a népnek a halászat és a halfeldolgozás a legfontosabb (sőt majdnem a kizárólagos) jövedelmi forrása.

Dél-Tirol

Dél-Tirol területi autonómiájának egyik érdekessége (sajátossága), hogy eléréséért talán a legtöbbet Ausztria (az „anyaország”) tette. Az „anyaország” közbelépett a határain kívül, kisebbségbe rekedt népcsoportjáért azzal a szándékkal, hogy megfelelő, garanciális jogi keretet biztosítson identitása megőrzéséhez.

Ausztria és Olaszország külügyminisztere és miniszterelnöke 1946 szeptember 5-én aláírták az úgynevezett Gruber-De Gasperi Egyezményt. Ennek az volt a lényege, hogy szavatolja az Olaszországhoz került, Dél-Tirolban élő német anyanyelvű kisebbség számára a törvényhozói és végrehajtói hatalom önálló gyakorlását Bozen (Bolzano) tartományra kiterjedően. Ez azonban nem bizonyult elégségesnek, mert Olaszország közigazgatásilag egyesítette a német nyelvű Bolzen tartományt az olasz nyelvű Trentino tartománnyal. A két tartományból megalakították a Trentino-Alto Adige régiót. Trentino-Alto Adige régiót szintén autonómiát kapott. Ilyen formában olyan lényegesen megváltoztak az etnikai arányok az autonóm régiókn belül, hogy a Gruber-De Gasperi Egyezmény gyakorlatilag értelmét veszítette.

Ausztria nem nyugodott bele a kialakult helyzetbe és több alkalommal fordult az ENSZ Közgyűléséhez. Végül 1971 november 10-én az olasz törvényhozás megszavazta az Autonómia Statútumot, amelyben a dél-tiroli német anyanyelvű lakosság az autonóm terület keretein belül törvényhozói hatalmat kapott min-

den olyan fontosabb területen, amely identitása megővését szolgálja. Ilyenek: a helyi közigazgatási szervek megszerzése; a helységnevek meghatározása, a kétnyelvű helységnevtáblák kötelező használata; a népművészeti értékek védelme és ápolása; a helyi hagyományok ápolása, kézművesség; a kulturális intézmények működtetése; a tömegkommunikáció működtetése; tervezés, helység-gazdálkodás, építészet; piacok, vásárok szervezése; katasztrófa elhárítás; bányászat; halászat, vadászat; mezőgazdaság, erdészet; útépités, szállítás, távközlés; idegenforgalom, turizmus, vendéglátás; óvoda; népjólét stb.

Az autonóm terület kapott egy úgynevezett „másodlagos törvényhozói jogosultságot” is. Ez azt jelenti, hogy az autonóm terület törvényhozói hatalommal rendelkeznek, de az állam által megszabott kereteket nem lépheti túl. Az autonóm területe másodlagos törvényhozói jogköre az alábbi területekre terjed ki: a helyi rendőrségre; oktatás az általános és közép iskolákban; kereskedelem; egészségügy, kórházi ellátás stb.

A régiók rendelkeznek adózási jogosultsággal, de a tartományok nem. Ennek ellenére a tartományokban az állami szabályozás szerint beszedett adók 9/10-e a tartományokat illeti meg. Ezzel biztosítják az autonóm közösségek működésének pénzeszközeit.

A német és az olasz nyelveket a hivatalokban egyenlő ranggal használhatják. Az oktatás az óvodákban és az iskolákban anyanyelven történik kizárólag anyanyelvű tanárok által. A közigazgatási testületek, illetve különböző közhivatalok a nyelvcsoportok arányában vannak betöltve. Közalkalmazott, illetve köztisztviselő eleve nem lehet senki, aki nem rendelkezik nyelvvizsgával. Minden köztisztviselőnek és közalkalmazottnak ismernie kell az egymás mellett élő népcsoportok nyelvét, függetlenül attól, hogy ő maga melyik nyelvcsoporthoz tartozik.

Az autonóm területekre ruházott államhatalmi feladatokat a demokratikusan megválasztott tartományi parlament (Landtag), valamint a tartományi gyűlés választmánya (Landesausschuss) gyakorolja. A végrehajtói piramis csúcsán a tartományfőnök (Landeshauptmann) áll.

Ha valamelyik nyelvcsoport úgy érzi, hogy bizonyos jogszabályi rendelkezés sérti, illetve sértheti sajátos érdekeit a regionális tanácsban (parlamentben) vagy a tartományi tanácsban (Landtagban) joga van kérni az „anyanyelvi szempontok szerinti szavazást”. Joga van továbbá a Bolzanóban működő Közigazgatási Bi-

rósághoz folyamodni. A Provinciák jogosultak Alkotmánybírósághoz is fordulni, ha a központi törvények sértik érdekeiket.

A Spanyol Autonóm Közösségek

A Spanyol Autonóm Közösségek (Comunidades Autónomas) sajátos példái az autonómiák gyakorlati, adott államon belüli magvalósításának. A Spanyol Autonóm Közösségeket egy képzeletbeli minőségi skálán úgy lehetne a legpontosabban jellemezni, hogy valamivel többet jelentenek a dél-tiroli autonómiánál, de kevesebbet a föderatív (például Svájc) államnál. Többet jelentenek az olasz autonómiánál, mert az Autonómia Statútum szerint a központi államtól független törvényhozói hatalommal rendelkeznek, ezért a közigazgatási (és bizonyos esetekben gazdasági) autonómia mellett egyfajta politikai autonómiával is rendelkeznek. Kevesebbek viszont mint a föderatív állam, mivel az alkotmány szerint Spanyolország eleve nem föderatív (szövetségi) állam. A spanyol állam ezáltal egy „sui generis” szervezési modellt képez, amelyik nem működik úgy, mint egy szövetségi állam, de egyfajta „preföderalizmust” jelent, ha ezt az alkotmánya nem is írja elő.

A spanyol alkotmány 2 §-a szavatolja az autonómiához való jogát minden nemzetiségnek és régióknak az egységes és feloszthatatlan spanyol nemzet keretein belül. Az autonómiához való alkotmányos jog tehát létezik, megvalósítása azoknak azok akaratától függ, akik a spanyol állam keretein belül autonóm közösségek kívánnak létrehozni.

Napjainkban Spanyolországban tizenhét Autonóm Közösség létezik és működik. A különböző autonóm területek (közösségek) illetékességi köre egymástól eltérő. Felépítési struktúrájuk azonban hasonló: létezik egy parlament (törvényhozás), egy kormány és egy elnök. Az Autonóm Közösségek közül háromnak (a három „történelmi”) a lakói nemzetiségnek is nevezik magukat: Katalónia, Baszkföld és Galícia. Az anyanyelv használatának szempontjából a kasztíliai mellett hat autonóm közösség anyanyelve számít hivatalos nyelvnek.

Mivel az autonóm közösségek lényegesen eltérő jogositványokkal rendelkeznek, jelen keretek nem biztosítanak lehetőséget mind a tizenhét érintőleges bemutatására. Ezért mindössze a „három történelmi” (Baszkföld, Katalónia és Galícia), egymáshoz viszonyítottan hasonló jogositványjaiból említünk néhányat. Törvényhozói és végrehajtói hatalommal rendelkeznek a kultúra, oktatás, tudo-

Folytatás a 2. oldalról

mány, gazdaság, helyi közigazgatás, mezőgazdaság és a szociális ellátás területein. Baszkföld rendelkezik még az igazságszolgáltatás, a rendőrség, a pénzügyi hatóság szervezésének illetékességével is. Rendelkezik továbbá az adóki szabás jogosítványával.

Az Autonóm Községek működésének pénzügyi feltételeit saját forrásból, az állam által biztosított központi forrásokból, illetve különböző sajátos alapokból biztosítják. (Szakemberek egyöntetű véleménye szerint a spanyol autonómiák egyik leggyengébb pontja a pénzügyi autonómia hiánya).

Az Autonóm Községeket ellenőrizni a spanyol kormány jogosult. A kormány jogosult a helyi szinten alkotott jogszabályokat az Alkotmánybíróság előtt megtámadni. Ha az autonóm közösség intézkedése sérti az alkotmányt, a kormány megkeresi az autonóm közösség elnökét és kérheti a jogellenes állapot megszüntetését.

A gagauz autonómia

A gagauzok az idők folyamán eloroszosodott, török nyelvű, keresztény ortodoxok, esetleg baptista protestánsok. A 18. század végén, a 19. század elején menekültek a bolgárok egy népesebb csoportjával együtt a Török Birodalomból az orosz Besszarábia déli részére. Lélekszámuk az 1989-es népszámlálás alkalmával 200.000 körül volt. Legtöbbjük az akkori Moldvai Szovjet Szocialista Köztársaság területén élt. Moldávia összlakosságának a 3,5%-át tették ki. Körülbelül 40.000 fő Odessza környékén telepedett le. A nagyobbik, moldáviai csoport viszonylag jobb helyzetben volt. A moldvai Komratban 1990-ben megalakították az első gagauz egyetemet.

Ideálisnak egyáltalán nem nevezhető politikai közegben a gagauzok 1989 őszén kikiáltották az úgynevezett *Gagauz Autonóm Szocialista Szovjet Köztársaság Szövetségben Moldáviával* államalakulatot. Ez az államalakulat – amelyet se Moszkva, se Chişinău nem ismert el – kb. 300.000 főt foglalt magában. A lakosságnak mindössze a fele volt gagauz. Sajnos, fegyveres konfliktusra is sor került. A még nagyobb vérontások elkerülése végső soron a Tiraszpolban állomásozó 14. szovjet hadseregnek volt „köszönhető”, amely a hatalom tényleges birtokosává vált.

A tárgyalások megindulását követően Mircea Snegur nehéz helyzetbe került, mert a román nacionalisták (akik Moldávia és Románia egyesülését szorgalmazták) hallani se akartak a gagauzokkal történő kiegyezésről. A játszma 1994-ben dőlt el, amikor a Moldáv parlament-

ben 95%-os többséget kapott az ország önállósága. Gagauzföld autonómiája végül 1996 január elsejével valósult meg 1831 négyzetkilométeren 171.000 lakossal. A lakosság 78% gagauz, 5,5% -a bolgár, 5,4%-a moldován, 5%-a orosz, 4%-a ukrán.

Skócia és Wales autonómiája

Nagy-Britannia meghatározó, tekintélyes tagállama az Európai Uniónak. Kisebbségpolitikája hatással lehet az Európai Unió, illetve Európai Unió tagállamainak kisebbségpolitikájára is. Ezért a működő autonómiák felsorolásából Skócia és Wales autonómiája – nyilvánvaló jellegzetességei ellenére – nem maradhat ki.

Skócia lakossága 1997 szeptember 11-én népszavazáson mondott igent arra, hogy válasszon saját parlamentet és a jövőben ne Londonból, hanem Edinburghból kormányozzák. Szeptember 18-án Wales lakossága mondott igent a saját parlamentre, illetve arra, hogy a jövőben Cardiffból kormányozzák.

A népszavazást megelőző vitákból, illetve kampány alkalmával napvilágot látott érvekből és ellenérvekből a tanulságok egész sora szűrhető le, amelyek későbbiekben hatással lehetnek más népcsoportok törekvéseire is. Egyrészt le kell szögezni, hogy a népszavazás kiírására nem etnikai megfontolásból, hanem a szubszidiaritás elvének gyakorlati előnyei miatt került sor. Másrészt a konzervatívok elleneztek a tervet, mert attól tartottak, hogy ezzel elkerülhetetlenül megindulhat az Egyesült Királyság szétesése. A munkáspártiak ennek ellenkezőjét állították, kiemelve azt, hogy a szubszidiaritás elvének mellőzése eredményezhet olyan feszültségeket, amelyek konfliktusokat okozhatnak, végső soron elvezethetnek a széteséshez is. Megfogalmazásuk szerint a tartományok nagyobb önállósága „nem fenyegeti az Egyesült Királyságot, hanem biztosítja annak jövőjét”. A munkáspártiak álláspontját alátámasztotta az is, hogy a skót és welszi lakosság többségében fel se merült az önálló államiság gondolata. A skót és a welszi autonómia néhány sarkalatos pontja:

A nép által megszavazott javaslat szerint a 129 fős edinburghi parlament maga dönt 14 milliárd font elköltéséről. Ugyancsak hatáskörébe tartozik a csak Skóciára érvényes törvények meghozatala, továbbá a helyi önkormányzat és közigazgatás, a rendőrség és az igazságszolgáltatás, a közúti közlekedés, az egészségügy, a kultúra és természetesen az oktatás. A központi hatalom jogköre marad az alkotmány, a honvédelem, a

külpolitika, az adórendszer, a társadalombiztosítás és a gazdaság irányítása. A skót parlament korlátozott mértékben meg is adóztathatja Skócia lakóit. A skót miniszterek az országukat érintő ügyekben az Európai Uniónál is önállóan járhatnak el.

A 60 képviselőre tervezett welszi parlament hatásköre jóval szerényebb. Nem hozhat törvényeket és nem szabhat ki adókat, csak ezek alkalmazása, végrehajtása hárul rá.

Korzika szigetének autonómiája

Korzika szigetének autonómiáját a területi autonómia negatív példjaként is szokták aposztrofálni. *Fábián Gyula és Ötvös Patrícia* a kisebbségi regionalizmus példjaként emlegeti. A régió olyan terület, amelyen bizonyos népcsoport egy konkrét célt szeretne megvalósítani a helyi – emberi és gazdasági – erőforrások megfelelő mozgósításával. Korzika sziget autonómiájának legnagyobb hiányosságai, hogy a francia állam nem ismeri el a korzikai identitást, illetve a korzikai nyelvet önálló nyelvként. A régiót központi akarattal hozták létre, ezért központi akarattal gyakorlatilag bármikor meg is szüntethető. Jogosítványai rendkívüli módon központ-függőek, ezért bizonytalanok és állandóan változnak, módosulnak.

Korzika szigete egy általános önkormányzati decentralizálódási folyamat keretében, első alkalommal 1982-ben kapott különleges jogállást. Sajátos jogosítványokkal rendelkező régióból 1991-ben vált egyedi jogállású közösséggé. Ezt követően a „helyi hatalmat” az 51 tagból álló demokratikusan megválasztott Korzikai Gyűlés gyakorolja. A Korzikai Gyűlés tagjai közül Elnököt, majd listás szavazással Végrehajtó Tanácsot választ. A Végrehajtó Tanács hat tagból és egy elnökből áll. Korzika szigete különleges jogosítvánnyal bír: az oktatás; a kultúra; a környezetvédelem; az urbanizmus; a mezőgazdaság; a tömegkommunikáció; a szállítás és közlekedés; a gazdaságfejlesztés területein.

Belgiumi föderatív nyelvterületek önkormányzása

A belga autonómiák felépítésében három alapelv érvényesül: a régióknak autonómiájuk van; a szövetségi döntéshozatalban a régiók részt vesznek; az együttműködés elvét kötelesek betartani. Az autonómiákat a belső jog hozta létre, mind a területi autonómiát, mind a személyi autonómiát. A területi autonómia kezdetét akkora tehetjük, amikor az 1962-es alkotmánymódosítást követően a kilenc tartomány között nyelvi határt

Folytatása a 4. oldalon

Folytatás a 3. oldalról

húztak. Következő lépés: a nyelvi terület nyelvét kötelezővé tették az egynyelvű területen. Így valósult meg ténylegesen a nyelvi határ a francia és a holland nyelvű területek között. Ugyanez a helyzet a német közösség esetében is.

A személyi autonómia egyik példája, hogy a Képviselőház, illetve a Szenátus flamand nyelvű csoportjába nem csak a flamand nyelvű régióban megválasztottak tartoznak, hanem a flamand nyelven esküt tett választottak is, valamint a brüsszeli kerületben megválasztott flamand anyanyelvű képviselők és szenátorok is. Továbbá, személyesen kell kérni az állampolgárnak egy autonómiához való csatlakozását, ha nem az autonóm régió területén él, de ahhoz a nyelvi közösséghez tartozónak vallja magát.

A francia közösség és a flamand közösség tanácsai, a saját illetékességi körükben, törvényerejű rendelettel szabályozzák a kulturális ügyeket, az oktatási ügyeket, az alábbi kivételekkel: iskolakötelezettség kezdő és végső időpontjának a meghatározása; oklevelek kiadásához szükséges minimális feltételek; a nyugdíjrendszer; továbbá szabályozzák a közösségek közötti együttműködés, a nemzetközi együttműködés, ide értve a nemzetközi szerződések megkötését is. Valamint rendelettel szabályozzák saját illetékességi körükben a név szerint meghatározható ügyeket ugyanúgy, mint ahogy ugyanezekben az ügyekben az egyes közösségek közötti és nemzetközi együttműködést is, ide értve a nemzetközi szerződések megkötését; a szövetségi törvényhozó kizárásával a nyelvhasználatot az alábbi területeken: igazgatási ügyekben; a közhatalom által létrehozott, támogatott vagy elismert intézményekben folyó oktatásban; a munkaadók és alkalmazottaik közötti társadalmi kapcsolatok, valamint a törvények és a rendeletek által a vállalatok számára előírt szabályozások és iratok tekintetében. Az Alkotmány szerint a német nyelvű közösség rendeletek útján szabályozza: a kulturális ügyeket; a név szerint meghatározható ügyeket; az oktatást, a közösségek közötti együttműködést, valamint a nemzetközi együttműködést, ide értve a nemzetközi szerződések megkötését. Ezek a rendeletek törvényerejűek a német nyelvű régióban. A Belga Alkotmány ugyanakkor tartalmazza a fékek és egyensúlyok bonyolult rendszerét, amely által egy ilyen szövetségi állam működhet. A rendszer alapja a szövetségi Parlamentben érvényesülő paritásosság. Megalkották a speciális többségű szövetségi törvényt, amelynek célja, hogy az alaptörvényt a másik nyelv képviselőinek akarata ellenére ne módosíthassák. Szintén kiemelendő az ún. „Vészcsengő-eljárás”, amely megakadályozza egy olyan

parlamentari jogszabály életbelépését, amely az egyik vagy a másik tartomány érdekeit sérti. Mechanizmusa: a nyelvi csoport az indítványt és annak indoklását a Szövetségi Parlament elé terjeszti. Ennek következtében a sérelmezett, érdekesítő jogszabály parlamenti eljárását felfüggesztik, s az ügyben minimum 30 napon belül nyilatkozik a Minisztertanács. A „vészcsengő” oka és gyakorlati haszna, hogy a paritásosság elve alapján a Minisztertanács összetétele is egyenlő elosztású, így mindent megtesznek a konszenzusért, a probléma megoldásáért. Az autonóm régiók anyagi helyzetét példamutatónan rendezték, oly módon, hogy megtartottak egy bizonyos mértékű állami támogatást, de növelték a régiók anyagi felelősségét is.

Végezetül, mivel a német közösség által többségben lakott terület oly kicsi, hogy nemigen lehet régióknak nevezni, ezért kitalálták a nyelvterület fogalmát. A német nyelvterület 854 négyzetkilométer – az ország területének 3%-a és Liège Tartomány kilenc kerületéből áll. Az itt élő 70 000 német Belgium lakosságának alig 1%-a. 1993-ban, a Szövetségi Állam kikiáltása után a nyelvterület elnyerte az autonómiajog gyakorlását szavatoló mindazon hatásköröket, amelyeket a többi autonóm régió is megkapott. A tartományi parlament, a Német Közösségi Tanács egykamarás, jogalkotó, huszonöt képviselőből áll, akiknek feladata a közösségi Kormány megválasztása, a kulturális, szociális, oktatásügyi és egyéb problémák megtárgyalása és szabályozása. A Kormány székhelye Eupen. A német közösséget és önkormányzatát védi, de egyben köti is az együttműködési kötelezettség. Az autonóm német nyelvterület létesíthet külkapcsolatokat, ha a többi Tanács is ratifikálja. Ugyanez érvényes fordított irányban is.

Svájc

Svájc a *polietnikus föderáció modellje*. Svájcot ritkán emlegeti még a szakma is úgy, mint a kisebbségvédelem modelljét. De nem azért, mert erre nem szolgált volna rá, hanem talán azért, mert olyan mélyen beépült a nemzeti és nemzetközi politikai köztudatba, hogy mára magától értetődőnek hat. A demokrácia, a föderalizmus, a kisebbségvédelem olyan fogalmak, amelyek az idők folyamán szervesen összefonódtak Svájc nevével (sőt államiságának létével). Svájc elképzelhetetlen föderáció nélkül. A föderáció alapfunkciója pedig a nyelvi, vallási, és kulturális kisebbségvédelem. Svájc föderalistikus demokráciája az elhatárolódások és önelhatárolódások rendszere: az egész jogát a részek autonómiája korlá-

tozza, a többség jogát pedig a kisebbség joga korlátozza; az egész csak a sokoldalúságban, sokféleségben való egység.

A kisebbségi problémák megoldása a „svájci identitás”, vagy a „svájci nemzet”, mit politikai (és nem kulturális) nemzet alapján valósul meg.

Felhasznált irodalom:

Dr. Csapó I. József: *Autonómiák és autonómiatörekvések*; Gerencsér Balázs–Juhász Albin: *A kisebbségi autonómia*; Dr. Kreczinger István: *Nemzeti kisebbségek jogi helyzete Európában*.

Az Európai Szabad Szövetség

Az Európai Szabad Szövetség (EFA – European Free Alliance) tizenhárom Európai Uniói ország harminchárom haladó felfogású, nemzeti, regionalista és autonómista pártját egyesíti. Mintegy kétszáz megválasztott képviselővel működik európai, országos és regionális szinteken. Az Európai Szabad Szövetség tagpártjai alkotmányos és békés eszközökkel küzdenek Európa állam nélküli nemzeteinek és régióinak önrendelkezési jogáért. Célkitűzéseik a következőkben foglalhatók össze: demokrácia Európa állam nélküli nemzetei és történelmi-földrajzi régiói részére; a kisebbségek jogainak elismertetése és tiszteletben tartatása; a soknyelvűség és a multikulturalizmus védelme; a rasszizmus és idegengyűlölet megszüntetése; a népek, nyelvek és kultúrák közti szolidaritás megvalósulása; a társadalmi igazságosság és a haladó politika meghonosítása; a fenntartható fejlődés iránti elkötelezettség és a természeti környezet megóvása; a konfliktusok békés úton való megoldása, véget vetni minden fegyveres konfliktusnak. A Szövetség európai parlamenti képviselői nagyobb odafigyelést vívtak ki Európa állam nélküli nemzetei számára. Képviselőik sikerrel pártfogolják a hátrányosan megkülönböztetett eurorégiókat, valahányszor a strukturális pénzalapok elosztásáról dönt az Európai Unió. Az emberi jogok sérelmének nemzetközi leleplezése, illetőleg az emberi jogok védelme terén is jelentős sikereket könyvelhetnek el. Az 1981-ben alakult Európai Szabad Szövetséget 2004 márciusában jegyezték be európai politikai pártként, Barcelonában. A párt elnöke Nelly Maes, egykori flamand európai parlamenti képviselő. Az Európai Szabad Szövetség képviselői a Zöld Párttal közösen alkotnak frakciót az Európai Parlamentben. Frakciónk az unió parlamentjének ötödik legnagyobb politikai csoportja.